

A labdarúgó-vb tanulságai a magyar foci számára

Hét szűk világbajnokság

Mi a most lezárult világbajnokság tanulsága a magyar labdarúgás számára?

Miért nem érdemes gúnyolni Louis van Gaalt? Hogyan lehetne fenntarthatóvá tenni a sok helyütt veszteséges focit? A sportközgazdász válaszai Brazília után.

DÉNES FERENC | kultura@hetivalasz.hu

Huszonnégy éve, hogy hazánk legjobb labdarúgói is csak tévén nézhetik a labdarúgó-világbajnokságokat. A nemzeti válogatottnak nem sikerült kijutnia az elmúlt hét eseményre, miközben Magyarország háromszor is sikertelenül pályázott futball-Eb rendezésére – nemrég nyújtottuk be a negyediket, hátha most sikerül. Tizennégy éve indítottuk a gyorsan befűlladt stadionrekonstrukciós, tíz éve a két-három évente újraszabott nemzeti utánpótlás-nevelési programot. Négy éve ömlik a közpénz a futballba, van társaságiadó-kedvezményen keresztüli sporttámogatás, stadionépítés és akadémiai program – mégsem jött össze a részvétel. Mit tanulhatunk a most befejeződő brazíliai világbajnokságból, mi kell ahhoz, hogy sikeres legyen a futballunk, és mire kell figyelnünk, ha tényleg komoly labdarúgótornát akarnak rendezni a politikai döntéshozók?

A proletariátus mákonya?

A futballt Magyarországon is közfgyelem övezi. A világbajnokság egyértelművé tette: a fejlett országok tendenciáihoz hasonlóan a szabadidőipar hazánkban is egyre inkább húzóágazattá válik, ezen belül a sportszórakoztatás, különösen a látványfutball központi jelentőségű. Személyes élményemmé ez akkor vált, amikor a vb első hete után tudatosult bennem, hogy az otthoni tévézések során gyakorta felhangzó „Miért mindig az a hülye foci?” álkérdés elmarad. Nemcsak családom nőtagjai, de a környezetemben mindenki fontosnak tartotta, hogy „képben legyen”, ismerjen legalább egy futballista sztárt, nagyjából tudja, kik a favoritok, és legalább egy mérkőzést

A CSENDES TAKTIKUS

Sem játékosként, sem klubedzőként nem alkotott nagyot, a német válogatottal viszont már a negyedik tornáján nyert érmet – végre aranyat – Joachim Löw. Az 54 éves szakembert Jürgen Klinsmann vette maga mellé a Nationalelfhez, mivel az edzőiskolában nagy hatással volt rá kollégája taktikai érzéke. Már a 2006-os, bronzéremmel zárult hazai vb-n is Löw volt a karizmatikus Klinsmann mögött a taktikai guru, majd az utódja is.

megnézzen (belenézzen). Ma már nem lehet trendinek lenni, ha valaki kima-rad a futballszórakoztatás világából, és már csak a nagyon elfogultak gondol-ják úgy, hogy a labdarúgás nem több, mint a proletariátus mákonya.

Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert Magyarországon a közvélemény jelen-tős része nem érti, miért kell a labdarú-gást kiemelt társadalmi ügyként kezel-

ni, és miközben a sikertelenség miatt ostorozza a magyar focit, értetlenke-dik, ha közpénzt áldoznak a döntésho-zók a helyzet megváltoztatására. Pedig a labdarúgás óriási társadalmi erő, kö-zösségszervező és gazdasági lehető-ség – pontosan azok a területek, ahol nagyon szeretnénk előrelépni. A fut-ball katalizátor lehet, amit jól ismert fel a 2010-ben kormányra került politikai erő vezetője, *Orbán Viktor*.

A brazil világbajnokság ugyanak-kor arra figyelmeztet, hogy világo-san megfogalmazott célok, a futball-ra szánt közpénzek felhasználásának ellenőrizhetősége nélkül, a társadal-mi csoportokkal folytatott elégtelen és rossz párbeszéddel könnyen elfogy vagy éppenséggel meg sem szerezhe-tő a nagy társadalmi átalakítások tá-mogatottsága. Bevált jóslatunk (*Hajrá, Brazília, hajrá, brazilok! Heti Válasz, 2014. 1–2. szám*): a világbajnokság komolyabb rendezavarások nélkül zaj-lott le – a hangulat csak a németek el-len elszenvedett 7:1-es vereség után iz-zott fel. Ezt teljesen átérezzük, hiszen jól tudjuk, milyen a németektől fájón kikapni egy vb-n –, de az oktatásért, egészségügyért, a szociális helyzetért aggódó milliók nem kaptak választ ar-ra, hogy miért is kellett 11-13 milliárd dollár közpénzt költeni erre. A váloga-tott negyedik helye nem igazolta, hogy érdemes a nemzeti büszkeségre ennyit áldozni, a kínosan gyenge játéknak pe-dig nem sikerült egységre forrasztania a nemzetet. A helyzet azért is súlyos, mert két év múlva olimpiát rendez Rio de Janeiro, az előkészületek rosszul áll-nak, és most bele kellene húzniuk, de például egy kajakszlalom pálya közpén-zekből való felépítésének szükségessé-gét nem lesz egyszerű elmagyarázni, ha futballstadionokét is alig sikerült.

Szórakoztató stadionok

Márpedig az világos, hogy jó futball nem létezhet, nagy világesemény meg-rendezése pedig elképzelhetetlen jó stadionok nélkül. A stadionépítéseket Braziliában is belengte a késedelmes, gyakran rossz minőségű kivitelezés és a korrupció okozta rossz hangulat, amit kevésbé oldott az a tudat, hogy néhány ország kivételével ez minden megasportesemény rendezésének ve-»

» lejárója. A nagyobb probléma az, hogy a nemzetközi szövetség (FIFA) által előírt nyolc stadion helyett 12-t építettek, melyeknek ésszerű továbbhasznosítása erősen kérdéses. Épült stadion szinte megközelíthetetlen helyen vagy olyan városban is, ahol első osztályú csapat sincs, pedig a nyolc stadiont sem lenne egyszerű kihasználni, mert a brazil futballgazdaság nem áll fényesen. Az országon belül nincs a magas szintű – tehát költséges – labdarúgás iránt fizetőképés kereslet, ezért is próbál szerencsét sok hivatásos játékos máshol, főleg Európában. Márpedig ha a legjobbak elmennek, kevésbé lesz jó a foci, csökken a szolgáltatás minősége, még kevésbé érdekes a futballszórakoztatás, még kevesebb lesz a néző, még kevesebb a pénz – jól ismert lefelé menő spirál ez a Kárpát-medencében is.

A feltételezések és néhány jó példa szerint ezt a negatív tendenciát fordíthatják ellenkezőjére a minőségi szolgáltatásokat nyújtani képes stadionok, melyek sokféle elvárás képesek kiszolgálni, ahova a városi lakosok szórakozni, kikapcsolódni járhatnak – akár futballmérkőzésre is. Ha ésszerű számban, az adott ország futballgazdaságának megfelelően nagy lakosságú, komoly futballkultúrával rendelkező városokban építenek stadionokat, van remény arra, hogy a szórakoztatóipari labdarúgás közpénzek felhasználása nélkül is magas szinten tudjon működni, ami megalapozhatja a stadionok hosszú távon fenntartható működését is.

A hardver és a szoftver

A hivatásos labdarúgás számára a stadionok a hardvert adják, de a sikerhez szoftverre, azaz minőségi labdarúgókra és izgalmas eseményekre is szükség van. A tehetséges, felkészült játékosok vagy az adott ország utánpótlás-nevelési rendszerén keresztül kerülnek a csapatokhoz, vagy külföldről a klubhoz igazolt „vendégművészek” töltik meg a stadionokat. A hazai bajnokságban játszóók száma nem határozza meg egyértelműen a válogatott sikerét: a 2014-es világbajnokság négy elődöntős csapattól kettő az otthoni bajnokságban játszóokra, kettő az idegenlégiósokra épült. Ezzel együtt a nemzeti válogatottak

eredményes szereplése szempontjából döntő, hogy az adott futballkultúra hogyan fedezi fel a tehetségeket, miként indítja el őket a karrier útján, és milyen képzési alapokat biztosít.

Ebből a szempontból is a világbajnokok német válogatott az esemény ikonikus csapata. A németek a 2000-es Eb-n magukhoz képest leszerepeltek, abban az időben az utánpótlás-válogatottak sem remekeltek, és klubcsapataik sem tartották a lépést a pénzszerző európai klubokkal. A helyzet kezelésére indították el a gondosan felépített és menedzselt utánpótlás-nevelési programjukat. Standardizálták az akadémiai képzést, pénzt fordítottak a sportág népszerűsítésére, a kiválasztásra, megbecsülték és gondozták a tehetségeiket. Nem kellett tíz év, és meg is lett az eredmény: a 2009-es U21-es

A németekkel szinte egy napon indította el a magyar labdarúgás is utánpótlásprogramját, a Bozsik-programot.

Európa-bajnokságot a német csapat nyerte. A csapat gerincét – most tessék figyelni! – *Neuer, Höwedes, Boateng, Khedira, Özil, Hummels* alkotta: mindannyian tagjai voltak a vasárnap világbajnokságot nyert német válogatottnak. 2009-ben egyébként az U17-es Eb-t is ők nyerték, soraikban azzal a *Mario Götze*-vel, aki most csodálatos góljával eldöntötte a finálét.

És igazán csak ellenpontozásként tegyük hozzá, hogy a 2000-es évek elején a németekkel szinte egy napon indította el a magyar labdarúgás is utánpótlás-nevelési programját, a Bozsik-programot. 2001-ben jön létre az agárdi Sándor Károly Akadémia, mely intézmény adta 2009-ben az U20-as vb-n bronzérmes magyar válogatott gerincét. Jogosan reménykedtünk hát: most már a felnőttválogatottnak is sikerülnie kell. 2009-ben a bronzmecszen Costa Rica válogatottját győztük le 11-esekkel. Öt évvel később a közép-amerikai ország felnőttcsapata a brazí-

liai világbajnokságon a negyedöntőig jutott ott, ahová nekünk kijutni sem sikerült. Mi történt velünk? Hány tucat edzőt küldött ki a Magyar Labdarúgó Szövetség, hogy derítsék fel, mit játszanak másképp azok a válogatottak, amelyek eljutottak Brazíliába? Ki dolgozza fel azt a nyilván sok száz oldalas jelentést, ami születik? Hogyan válnak a tapasztalatok a mindennapok gyakorlatává felnőtt- és gyerek szinten? Nem tudjuk.

És már megint a németek. Megvilágosodásként hatott a magyar közvéleményben, hogy önálló edzőközpontot építettek fel Brazíliában a nyugodt helyszíni felkészüléshez, rehabilitációhoz, orvosi ellátáshoz. Több tucat egyetemi szakembert, intézeti kutatót, szakértőt vontak be, hogy elemezzék az ellenfeleket, találják meg a legjobb taktikát, dolgozzák ki a leghatékonyabb egyénre szabott edzésterveket. Tanulni akartak, és meg is tanulták a leckét.

A magyar hírfolyamban, közösségi médiumokban meglepetéssel tapasztaltam, mi mennyire nem erre vagyunk beállítva. Van, aki szerint legalább tucatnyi edző jobban el irányította volna az angol válogatottat, mint a kinevezett kapitány, mások szerint a németek elleni súlyos, a hollandok elleni 0:3 után senki sem mondhatja, hogy a magyar játékosok rosszabbak, mint a brazilok. Az angol sajtóban edzői géniusznak nevezett, BL-t és a holland válogatott élén most vb-bronzérmet nyert *Louis van Gaal* ma Magyarországon kizűzött és neveltség tárgya. Utáljuk, mert az általa vezetett Ajax 1995/96-ban oda-vissza verte a Fradit, és szóvá tette, hogy rászisztának lenni és huhogni nem szép dolog, röhögünk rajta, mert 62 évesen papírral és ceruzával ül a kispadon és jegyzetel. Tényleg röhejes...

Tanulni kellene, most már bárkitől, mindenkitől. És szerényebbnek is kellene lennünk. Szerényebbnek játékosnak, edzőnek, tulajdonosnak, menedzsernek, politikusnak, sportközgazdásznak. Nem melleleg: szurkolónak. Ne „merjünk kicsik lenni”, hanem merjünk józanok maradni. Abból még jó is kisülhet. Értem ezen, hogy kicsit sikeresebb, gazdaságilag önfenntartó magyar labdarúgás is létrejöhet – még ha nem leszünk is világbajnokok. ■